

Sjefredaktør:
Helge Nitteberg

Nyhetsredaktør:
Are Medby

Adm. redaktør:
Silje Charlotte Solstad

Politisk redaktør:
Skjalg Fjellheim

NORDLYS arbeider etter Vær Varsomplakatens regler for god presseskikk. Pressens Faglige Utvalg (PFU) behandler klager mot pressen i presseetiske spørsmål. Adresse: Prinsensgt. 1, postboks 46, sentrum, 0101 Oslo. Telefon 22 40 50 40, telefaks 22 41 19 80.

Kronikkforslag sendes til kronikk@nordlys.no
Krav til lengde: 5000- 5200 tegn inkludert mellomrom.
Legg ved portrettfoto.
Kronikkansvarlig: Guttorm Pedersen, telefon 959 62 382, e-post guttorm.pedersen@nordlys.no

inister

Det ukjente Polhavet

LITE FORSKNING: Utforsking av Polhavet har ikke hatt prioritet i Norge. Fridtjof Nansen og Fram-ekspedisjonen var den store pioneren, da de lot seg fryse inn i isen nord for Sibir sommeren 1893 og drev over Polhavet i tre år. Siden har vi knapt vært der.

FOTO: MARCOS PORCIRES / NORSK POLARINSTITUTT

PÅ DEN 3.SIDE

Gunnar Sand
Prosjektleder SINTEF
Morten Smelror
Direktør NGU
Jan Inge Faleide
Professor Universitetet i Oslo
Mattias Forwick
Instituttleder UiT
Asgeir J. Sørensen
Leder NTNUS AMOS

Polhavet er det minst utforskede områdene på jorda. En vesentlig del av vår kontinentalsokkel ligger nord for Svalbard, og strekker seg inn i Polhavet. For å kunne forvalte våre nordligste havområder trenger vi grunnleggende kunnskap om havbunnen, vannmassene og økosystemene.

I 2009 fikk Norge aksept fra FNs havrettskommisjon om en utvidelse av norsk sokkel med 235 000 km², inkludert et stort areal som strekker seg inn i Nansenbassenget i Polhavet. Vi vet svært lite om disse havområdene. Forskere fra 12 norske institusjoner arbeider nå med å utvikle

et forskningsprogram som har fått navnet GoNorth. Her søker vi å finne svar på ubesvarte spørsmål om hvordan de nordligste havområdene ble dannet, hvordan klima og miljø har endret seg gjennom geologisk tid, hvilke naturtyper som skjuler seg under isen, og hvordan framtidige endringer i klima vil kunne føre til at metangass lekker fra havbunnen.

Utforsking av Polhavet har ikke hatt prioritet i Norge. Fridtjof Nansen og Fram-ekspedisjonen var den store pioneren, da de lot seg fryse inn i isen nord for Sibir sommeren 1893 og drev over Polhavet i tre år. Siden har vi knapt vært der. Dette står i skarp kontrast til andre land som har årlige tokt inn i isen. Russerne utrustet et 30-talls isdriftespedisjoner i tidsrommet 1937-1992, både russere og amerikanere bedrev omfattende kartlegging under Den kalde krigen, mens nye polarnasjoner som Kina, Japan og Sør-Korea stadig oftere dukker opp på nybygde isbrytere. Våre naboland Sverige og Finland har vært mye mer aktive enn oss i utforskningen av Polhavet.

Det hederlige unntaket er professor Yngve Kristoffersen fra Universitetet i Bergen og hans medhjelper Audun Tholfesen. Etter å ha blitt satt ned på isen med luftputebåten Sabvaaba nær polpunktet i 2014, drev de med isen rundt i Polhavet i ett år og samlet en mengde nye data som forskersamfunnet vil ha nytte av i årtier fremover. Symbolsk nok kalte de ekspedisjonen sin for Fram II.

Utforsking av Polhavet vil være en krevende øvelse. Norge sjøsetter høsten 2017 et nytt isgående fartøy, Kronprins Haakon, som vil være godt egnet for studier på sokkelen nord for Svalbard og inn i Nansenbassenget. Lenger nord er isen tykkere og krever isbryterkapasitet. Etersom Norge ikke har isbrytere må vi finne utenlandske partnere, og GoNorth må utvikles til et internasjonalt forskningsprogram.

I dag gir teknologien helt andre muligheter enn på Fridtjof Nansens tid. Utvikling og testing av ny teknologi vil være en egen arbeidspakke under GoNorth. Forskningsmiljøer i Trondheim, Bergen,

Horten, Kjeller og Tromsø som arbeider med autonome farkoster og avanserte sensor-systemer, under vann og i lufta, vil være del av programmet og bidra til å gjøre studier som ellers ikke ville være mulig. Ubemannede fartøyer kan i dag gå ned til 6000 meter og hente opp bunnprøver for studier ombord. I tillegg er småskala satteliter et nytt satsingsområde. Norge har ledende industriselskaper som bidrar med teknologi til kunnskapsinnhenting for ledende forskning og effektiv forvaltning, samtidig som både teknologi og nye forvatningsmetoder skaper eksportrettede arbeidsplasser.

Et program for utforsking av Polhavet vil bli kostbart. Også derfor er internasjonalt samarbeid nødvendig. Heldigvis er flere nasjoner opptatt av de samme problemstillingene som oss og ønsker å arbeide sammen med oss om å utvikle et godt forskningsprogram som kan kaste nytt lys over de store ubesvarte spørsmålene øverst på kloden.

Søkelys

YLVA HELENE SCHWENKE
Journalist